

Az információs társadalommal kapcsolatos események

csorba józsef

*témareprezentációs
- nem szerkesztet, időrendiséget
követő - összesítés
file: INCO4a.doc
1999/3-4.n.-2000/1.né.*

2000, május 04.

1. Az információs társadalom fejlődése

Az állami információpolitika eseménye, hogy a kormánynak az információs társadalom kihívásai adott válasza elkészült (elérhető a www.itb.hu/magyarvalasz címen) az informatikai koordinációs részleg gondozásában. Már két akadémiai bizottság méltatta, ill. az IVSZ és a NJSZT értékelésére várnak.¹ A nemzetközi gyakorlat figyelmeztet, hogy a hivatalos statisztikai információrendszer megújításának követelése párosul az elektronikus hálózati hozzáférés kiszélesedésével: nagyobb igények, több statisztika, a felhasználók által igényelt (érthetőbb!) formában, egyedi adatkérés, új adatfeldolgozási szolgáltatások.² Egy új, információtudományos szemlélet követel nagyobb figyelmet a statisztikai (és más típusú információrendszerek) megújításában, ami Mo-on egyáltalán nem érezhető.

A Comfair'99 apropójából egy informatikai szakértő az internet kapcsán az információs társadalom paradigma néhány evidenciáját magyarázza. Megfogalmazása jellemző a magyar viszonyokra, ahol az informatika mint kategória az információ helyébe lépett (vagyis a kocsi megelőzte a lovat). A legfőbb rendezőelvek szerint esélyegyenlőség a tudásiparban (az információtőke birtoklásában), a hozzáférés könnyűsége és olcsósága (az elérés széleskörűsége), a társadalmi demokratizmus kiszélesedése (társadalmi igazságosság), hírkonfekció helyett egyénre szabott információ (orientálás) szerepel mondandójában. Az információelőnyös és információhátrányos helyzetek, a globalizálódó menedzsment, az információs közmű fejlettsége mind igaz, de a megfogalmazása is borzasztó (magyartalan).³

Az új statisztika vajúadásának soros eseménye az amerikai kereskedelmi minisztérium októberi tájékoztatása az IT arányairól a gazdasági növekedés egészében: a módszertani újdonság az volt, hogy beszámították a teljes üzleti szektor szoftver-jellegű kiadásait (mint beruházást), amit korábban költségként számítottak.⁴ A „new economy” mérése körüli vita nem nyugszik, hivatkoznak az OECD „knowledge-based economy” terminológiájára, amely 1985-1998 távon 45-ről 51%-ra növekedést állapít meg a technológia, a humán tőke, s ezek újszerű viszonyából fakadó gazdasági teljesítmények alakulásából következően. A DoC mérése szerint az amerikai digitális gazdaság (távközlés, számítógépi hardver és szoftver) a GDP 8%-ra rúg már 1999-ben: az IT pedig az össz real GDP növekedése 35%-át képviseli 1994-óta. A Goldman Sachs szakértői készítette legújabb becslés leszűkíti a technológiai szférát, s a „computing and communications-technology” szektor teljesítményét a GDP 5%-ban állapítja meg (ami az 1990-es 2,8%-ról jött fel).

Információpolitikai esemény az is, amikor az informatikai szakértő az internet szabadságával kapcsolatos dilemmát (hogy ti. féljünk-e a rajta található ellenőrizhetetlen információtól?!) abba az irányba szélesíti ki, ami realitás, hogy a nagy információérzékenység gerjedése közepette mind többször szolgáltatjuk ki adatainkat. Az internetes

információözönben nem tiltásokkal, hanem eligazitásokkal (orientációval) kell és lehet közlekedni: erről szól - helyesen - a szakértő.⁵

Információpolitikai és tájékoztatási nemzetközi esemény a nagy tudományos folyóiratkiadók megállapodása (Oxford University Press, Macmillan Magazine Ltd., Elsevier Science és még 9 másik nagy kiadó), amelyben kijelentik szándékukat a kiadói adatárukban lévő mintegy 3 millió tudományos közlemény, cikk, kutatási szemle stb. internetre vitelére, vagyis a hagyományos folyóirattartalmak ezentúl elektronikusan elérhetők.⁶ A keresési „nyomkövetés” kiterjed a hivatkozásokra is, amivel a tudományos igényű információkutatás hatalmas lehetőségekhez jutott.

Hasonlóan fontos tárgy a demokráciaelméletek az információtudatos (tudományos) környezetben: az információtudatosság. A kommunikáció és a demokrácia viszonya a NET-en: az információs demokrácia tartalma: a média használata és a politikai hatékonyság. A demokratikus társadalom = hozzáférés az IT-hez iskolások körében.⁷ Jelentős esemény a tudományos mérés információtudományi alapjainak körüljárása a tudományos és technológiai indikátorokról tartott világkonferencia témájaként (Fourth International Conference on Science and Technology Indicators). A három fő témakör: a tudományos indikátorok tervezése és alkalmazása a tudománypolitika hatékonyságának segítésére: indikátorkutatás: tudományos és technológiai információs rendszerek fejlesztése.⁸

Az internetes kereskedelem kapcsán idézik fel a Shackle-Arrow paradoxont, hogy ti. a fogyasztók nem vesznek információt, ha nem ismerik az értékét, de hogy az értékét felismerjék, meg kell ismerniük az információt, s ha megismerték, már nem hajlandók pénzt adni érte. Az információs termékek internetes forgalmazásának sajátossága a zéró marginális költség és a fogyasztás korlátozás nélkülsége: a tranzakció logikája az ár-minőség diszkrimináció?!⁹

Az adatvédelem és titokvédelem anomáliái, az ágazati jogszabályok becsatlakoztatása: a számítógépes bűnözés terjeszkedése, a fehér- és drótgalléros bűnözés, a mobilvilág biztonsága, bankkártya-csalások, a digitalizált nyomozás bemutatása (célszám).

¹⁰

A Magyar Internet ÁllásCentrum ingyenes álláskereső és -kínáló site-ot indított a VOSZ szövetségében: a napi frissítésű börze általános keresésben ingyenes, de célra orientált keresésben már fizetős: napi 500-600 ajánlattal indítják. Itt az idő, hogy az álláshirdetés (meghírdetett álláshelyek száma) figyelés alapú foglalkoztatási statisztika útjára induljon Mo-on is.¹¹

Az információtechnológia globalizációjának eseménye a kínai fellépés a Microsoft Windows'2000 operációs rendszer átvételével szemben. A milliárdos piac átvett és saját fejlesztésű Linux alkalmazásával a Windows terjeszkedésének végső megtöretését

eredményezheti, amennyiben nemcsak politikai tilalomról van szó.¹²

A felzárkózásra törekvő fejlődő országok, ill. az információs társadalom programok szempontjából is ellentmondásos magyar fejlődést igazolja az állam ügyvédje szerepétől megfosztott Hírközlési Főfelügyelet. A liberalizáció zászlóvivője szerepében tetszelgő, ezzel egyidőben a sajátos magyar adottságokat, a távlatosabb nemzeti érdekeket nagyon lazán képviselő szervezet legújabb átalakulása: a milliárdos saját költségvetésen túl az idén 7,6 Md HUF forrással gazdálkodó szervezet új felállása. A HÍF-elnök Frischmann Gábor, piacsabályozási ae Bánhidi Ferenc, gazdasági ae Vácziné Takács Zita, az infokommunikációs egység vezetője Sallai Gyula. Az új profilok új kormányzati információpolitikát és új információstatisztikát feltételeznek, hisz a HÍF szakmai terminus technicusainak a KSH-éval kompatibilisnak kell lenniük.¹³

Az információgazdaság (és az információs társadalom paradigma) mo-i fejlődési sajátossága az informatikai lobbizdominanciája (ami lehetne jó is), minthogy a magyar kormányoknak semmiféle információstratégiája és hozzá való forrása nincsen (mióta a Bokros-csomag felszámolta a hírközlés alapját). Mindenek elmondására az apropó az Informatikai Érdekegyeztető Fórum állásfoglalása (felkiáltása!) a technológiai leszakadásunk miatt: a mo-i egy főre jutó éves informatikai kiadás 100 dollár körüli, míg az osztrák 450, az észak-amerikai pedig 800 dollár: 1998-hoz képest 1999-ben 12%-kal emelkedtek az informatikai kiadások (ami több mint tíz százalékkal alacsonyabb a fejlődő országokénál). A fő gond, hogy nincs információstatisztika. Az IÉF-lobbi most egy informatikai charta kiadására készül a kormány teljes tehetetlenségét pellengérré állítva.¹⁴ Ezért is érdekes az információs társadalom paradigma minősítéséhez segítő célszám az internetalkalmazások árazásával, a fizető tévés szolgáltatások regisztrálásával, az interdependens távközlési kereslet és hatékony árszerkezet leírásával, az IT globális és lokális versenyének leképezésével. A „hipermediatizáció” mint új kereskedelmi közeg, az intermedier vállalkozások.¹⁵

Az internet fejlődésének eseménye, hogy megindult a hálózat Mo-i ellenőrzése is, igaz, öntevékeny módon, minden szankcionálási lehetőség nélkül. Az ORFK februártól működtet egy „internet-figyelő csoportot”, mellette az Országos Kommunikációs Alapítvány, ill. a Hálózati Egyesület mint társadalmi formációk foglalkoznak a hálón található tartalom (büntetőjogi?) felügyeletével. A magyar közvélemény tájékoztatása e tárgyban nem megoldott: a fejlett világban a közvélemény 55-60%-ban már a rendvédelmi felügyeletet kéri e tárgyban is.¹⁶

Az információjog eseménye a domainnevek körüli vita, ami ékes bizonyítéka a félállami magyar (információjog)gyakorlatnak, az intellektuális információszabadság-eszmény nevében fellépő kisebbség hivatalossággá emelkedéséből következő halmozódó jogi-adminisztratív gondoknak. A semmit sem kell szabályozni elve és a spontán fejlődést követő

szabályozás sürgetésének dilemmája ellentmondanak egymásnak: mindez arról szól, hogy a liberális információ- és médiajog szakértői nehéz helyzetbe hozták a kormányt.¹⁷

Az információgazdaság, az elektronikus kereskedelem (e-ker) és elektronikus üzletvitel (e-biznisz) stratégiák, aktorok és eszközök leírása: vállalkozás-integrálás az e-bizniszhez: az e-ker szoftverek típusai, fajtái (a legismertebb szoftvercsomagok paraméterei és jellemzésük) a tárgya a szóban forgó tanulmánynak. Minősítés és fogalmazás, az új értéklánc magyarázata, az „e-Bay”, ill. a „value Web analysis” leírása. (The annual software roundup: e-Commerce.).¹⁸

Az információtudatosság növekedését mutatja a GfK felmérése, amely a számítógépes készségek terjedése, az információforrások és az információs társadalom paradigma ismertsége tárgyában tájékozódott. Az ITÁ-t 25% egyáltalán nem ismeri, 12% az internetet, 16% az adathalmazt nevezte meg ilyen címen: 41% szerint a jövőben újság helyett is tévéznek: a hírekben a gyorsaság lesz a döntő 51%, és a hitelesség lesz mérvadó 21% szerint. Az ismeretterjesztő tévécsatornák nézettségét vizsgáló felmérés (AGB Hungary) szerint a Spectrum (napi 228 ezres nézettség), a National Geographic napi 42 ezres) és a Discovery (napi 11 ezres) a sorrend.¹⁹

Az információs társadalommal kapcsolatos téma, az elektronikus kereskedelem és üzletvitel (e-biznisz) terjesztése a célja a BME keretei között alakult „e-business akadémia” létrehozásának, amiben az IBM támogatása játszott a főszerepet (98 M HUF támogatásából 8 M IBM hardver, 40-50 M HUF IBM-szoftver): márciustól már folyik a hallgatók és előadók oktatása.²⁰

A hivatalos statisztika első megbízható információstatisztikai adataival érvelve jelentős ITÁ-programok szerinti fejlődés látszik: 6,132 millió a vezetékes telefon egyéni előfizetőinek száma (1996-ban 100 háztartásból 48-nak volt vezetékes telefonja, 1999-ben már 77-nek), 1,7 millió személynek van mobiltelefonja, s ami fontos, hogy a szegényebb háztartások 57%-ában is van készülék.²¹ Az információs társadalom és az információgazdaság normái szerint azonban a fejlődés a vadkapitalizmust követi, az állam nélküli fejlődést, amely mint ilyen ellentétes az ITÁ-normákkal (az információ közjó jellege, a széleskörűség és elérhetőség, az információszabadság). A GfK-Szonda-Ipsos felmérések szerint dinamikusan növekszik a telekommunikációra fordított kiadások aránya, 1999-ben a szegényebb háztartások átlag havi 2.526, a gazdagabbak 4.834 HUF-ot telefonáltak el.

Az információgazdaság, a magyar ITÁ-elvek és a gyakorlat távolodik egymástól, amit a Matáv monopóliumával kapcsolatos fejlemények igazolnak. A monopólium kezelése és az országos információs infrastruktúra fejlesztése (a széleskörűség és elérés) elváltak egymástól, a magánérdekek a nemzeti érdekek elé kerültek.²² A Matáv monopóliuma felszámolásának halasztása a jelenlegi körülmények között már retrográd döntés. A

szolgáltatók és/vagy az infrastruktúrák versenyének eldöntése, az országos, regionális és helyi monopóliumok egyformán kezelése, a tarifák alakítása a magyar gazdaság legsúlyosabb információpolitikai és -gazdasági anomáliája?!

1.1 Az információgazdaság eseményei

A statisztikai szektorszempontú hiányainak sorában a médiagazdaság terjeszkedésével kapcsolatos esemény, hogy az árnyékgazdaság rávetül a médiára is. Sokan gyanítják és most minősített esetet is látni vélnek a TV2 kettős ORTT-szerződése kapcsán: a két szerződés 118 és 167 perc reklámidőt engedélyez, ami (több)milliárdos nagyságrendű bevételnövekedést jelent, de az ágazat valós adatai nem ismeretesek.²³ A hiányos információstatisztikánkhoz fűződő esemény az OECD információközpontjának felmérése (az Index című on-line magazinjában) az internetezés költségeiről 30 országban (22 európai).²⁴ A költséget a telefon (perc)díj és -előfizetés, ill. az internet előfizetési díjból állították össze, a lakossági vásárlóerő-eltérésekkel számolva 20, 30, 40 órás hozzáférés költségeit vették alapul USA-dollárban. A mindenoldalú elszámolásban Mo. a legdrágább, pl. 40 óra felett 180 USD a magyar költség, ami duplája a második lengyel költségnek (!): csúcsidőben nálunk 330 USD, a cseheknél 180 USD. Az OECD-átlag a 40 óra csúcsidőben internetezésnél átlag 90 USD, míg mo-on ez 330 USD. A havi 20 óra csúcsidős internetezés mo-on 170 USD, az angol 60 USD, de a kórei 30 USD!

Esemény a magyar információfogyasztási szokások jellemzőit feltáró elemzés a rádió- és televízióújságok szaporodása, ill. működése az információfogyasztás piacán.²⁵

	tulajdonos		olvasottság	reklámrészesedés
1.	Springer	TVR-Hét	27% (1,5M)	33%
2.	Vico	Szines RTV	25%(1,3M)	34%
3.	Szikra	SárgaRTV	12%	
4.	Népszab.	NszabMag.	11%	18%
5.	Pannon	RTV-Tipp	(10%)	2%
6.	MR	RTV-Részletes	(8%)	
7.	MTI	Telehold	(4%)	1%
8.		TV-Plusz	(inform, 3%)	

A datamonitor legfrissebb tanulmánya az EU pénzügyi piacainak IT-kiadásával kapcsolatban, 1999-ben 17,9 Md USD várható forgalomról szól. Ebből a tőkepiacok adminisztrációja 7 Md, a befektetési bankoké 7,1 Md, a befektetés-nyilvántartások 3,1 Md, a kereskedelmi (információs)ügynökségek 515 M dollárral részesednek.²⁶ Nagyon érdekes az IT-forgalom alakulása az gazdasági információfeldolgozás irányainak, formáinak fejlődésében. Az információelemzés és keresés új területeinek egyik legígéretesebb típusa a „beszéd mint adat” megközelítés: az apropó a LANeX „a hang is adat” című rendezvénye, amely a beszédszöveg küldésének sűrítését (digitalizálását), a „villámlevél” (olyan adatállomány, amely a gépben később áll össze értelmezhető küldeménnyé) lényege: az egy

csatorna, sok kommunikációs csomag megoldás kifejtése.²⁷

Az információpolitika és információgazdaság eseményei között új fogalmak és szabályok bevezetése érdemelt figyelmet. Az információgazdaság egyik forrongó területe, az elektronikus szolgáltatások dinamikus terjeszkedésének alapfeltétele a (nyílt) címtárak mint a hálózati bővítés eszközei (egyszerű és egységes elérhetőség, szabályozott hozzáférési jogosultság, globális léptékű adatstruktúrák). A hálózati kultúrában az 1990-es években megjelent címtárak az egyre bonyolultabbá váló adatkezelésben próbálnak segíteni a hierarchikus (és hiperarchikus) adatbázismodellek elvén: a példa az NDS eDirectory (Novell).

28

A magyar információgazdaság betájolásában példaértékű eset a konzultációs piacon: az Arthur Andersen Hungary Kft az utolsó két évben 50%-kal növelte árbevételét, a forgalom 45%-a az auditálásból, 5% a könyvelési tevékenység (amit viszont a tavaly alapított outsourcing cégbe, az AA Process Solutions-ba telepítettek), 35% az adó- és jogi tanácsadás (Budai-Kovács üi), 15% a vezetési tanácsadás: 320 főt foglalkoztatnak, 4 Md HUF körüli forgalmat abszolváltnak. A cég kezdi honosítani az anyacég által „new economy”-ként definiált új filozófiát.²⁹

Az információstatisztika éledezését igazoló, legújabb felmérések szerint (szonda-ipsos, Gfk) 1996-1999 között az informatizáció változása jelentős Mo-on, amennyiben a számítógéppel rendelkezők aránya 11%-ról 19%-ra nőtt: a számítógéppel rendelkezők jellemzően férfiak, 19-49 évesek, iskolázottak, fővárosiak, a havi nettó jövedelmük 90 ezer forint feletti.³⁰

Az információtechnikai iparról szóló felmérések sorában, az IDC piackutatása szerint a magyar PC-piac 1999-ben mintegy 65 Md HUF nagyságrendű volt, mérsékelten növekedő, amiben jelentős változást csak a kormányi kezdeményezések hozhatnak nagyobb kereslet generálásával. Tavaly a legális piacon 200 ezernyi PC-t adtak el (9,8%-os növekedés), az értéknövekedés 1,8%-os volt az árcsökkenések jóvoltából. A megrendelések 54%-a nagy és közepes vállalatoktól érkezett, a kisvállalati és kormányzati megrendelések aránya csökkent: mindent összevéve a gyártók és forgalmazók várakozásai nem teljesültek. A GfK-mérései szerint most 19%, 1,6 millió magyar rendelkezik PC-vel: de a várakozások szerint a kormányzat ITá-programjai jelentős javulást jelentenek majd. A kormány késlekedik, a magáncégek viszont lobbiznak, amit a négy legnagyobb piaci részesedésű internetszolgáltató egyesületalapítása mutat az internet, az online-gazdaság és a ITá-fejlesztések orientálására.³¹

1.2 A médiagazdaság eseményei

Az ismert médiakutató a médiapolitika, -gazdaság, -kultúra két ágra szakadását minősíti. Egyik oldalon a látványosabb, ma még a legbefolyásosabb hagyományos média (nyomtatott

sajtó, a műsorszórás technológiáira épülő rádiók és televíziók), a másik oldalon a modern média („new media”), amit ő a „digitális törzsnek” nevez (informatika, távközlés, internet, mobilszolgáltatások).³² A két média gazdaságtana, működésének logikája, felvevő körének (laikus és szakmai társadalom) széttartása egyre gyorsul. A jogi és adminisztratív szabályozás is más közöttük, amennyiben az új média nem tűr semmilyen szabályozást?!

A magyar internetes piac³³ alapja a 800.000 hozzáférő, a mintegy 400.000-es esetenkénti használó, ill. a 100.000-nyi előfizető. A becsült piac 40%-ban a Matávnet, 28%-ban az Elender, 16%-ban a Datanet kezében van, de a dinamika a Matávnetnél tapasztalható, amely a havi öt órás internetezést biztosító Start-csomagot 1.200 HUF, a 20 órás Hobbi-csomagot 3.300 HUF-ért, a korlátlan hozzáférésű profi csomagot havi 7.500 HUF-ért kínálja: a Matáv Origóját már napi 30.000-en keresik. Az internet-használati statisztika megbecslésére a Szignum Média újabb telefonos közvélemény-kutatást végzett, a nyitott kérdések alapján a szolgáltatói sorrend

	említés	ismeri	ügyfél
1.MatávNet	85%	33,5%	62,5%
2.DataNet	83%	41,5%	49,5%
3.Elender	73%	51,5%	38,0%
4.Euroweb	23%	22,5%	29,0%
5.TvNet	2%		
6.Kerszöv	2%		
7.Pronet	2%		
8.Interware	1%		

Az online újságok pénzügyi alapjait körüljáró elemzés szerint az önfinanszírozás jelenleg megoldhatatlan. Még az olyan befutott lapok, mint a The Economist, vagy a The Wall Street Journal sem tudják elektronikus változataikat önmagukban fenntartani, és a reklámok sem bizonyultak elégnek, ezért új üzleti modell után kell nézni. Itt is megjelenik a webkereső szoftver (a ki, mit, mennyiért kínál) mint megoldás, a C/net típusú megoldások a kereskedelmi érdekek mindenhatóságáról szólnak.³⁴

A magyar CD-ROM piacról szóló átfogó és rendszeresen karbantartott információforum működik a www.neumann-haz.hu címen. Az ábécésorrendben 180 cég, kiadó, teljes diszkográfia: a CD-ROM-tár összetétele szerint 46,5%-ban multimédia, 18,5% teljes szövegű, 14,3% szöveg és állókép, 10,2% címtár: (tőszegi zsuzsa nyilvántartása, 1992-óta vezetett információforum).³⁵

Az internetszolgáltatók piacának koncentrációja folyik mo-on is: az apropó az Euroweb Rt (a Pantel és az amerikai anyavállalata tulajdona) terjeszkedése, ami a terjeszkedés irányára nézve is jellemző fejlemény, amennyiben az Inet informatikai és kereskedelmi Kft-t vásárolta meg (51%), amelyik országos és megyei napilapok figyelésével, elektronikus osztályozásával, ill. hírösszefoglalók készítésével foglalkozik. A vezető trend az

internetszolgáltatóknál a tartalomszolgáltatások gyors fejlesztése és terjesztése, azzal az információgazdaságban az értéknövelt szolgáltatások dominálnak.³⁶

A piac túltelítettsége ellenére naponta születnek új lapok: az apropó a „Fordulópont”, a Pont Kiadó új kulturális folyóirata, amelynek első száma a televíziózásról szól. A másik újdonság a Modern Filológiai Közlemények, amelyet a miskolci egyetemen 1999 tavaszán létrejött Modern Filológiai Intézet ad ki. A harmadik újdonság a „Tisztás” című irodalmi és társadalmi folyóirat (főszerkesztő Molnár Géza), a Kortárs és a néhai Új Írás közötti profillal. Vonatkozó téma, hogy megmaradhat-e a jelenlegi folyóiratstruktúra mo-on (az OSZK statisztikája szerint 1999-ban 4.229-féle fírat és periodika jelent meg: ebből 138-féle minősített irodalmi folyóirat): a legtöbb előfizetővel a História (8.308) és a Századok (5.300) rendelkezik, a Kincskereső, Vigilia, Európai Utas (átlag 3 ezres), Kortárs, Nagyvilág, Mozgó, Valóság (1 ezres): az ún. elitlapok kínálata az Írók Boltja választékaként az Ablaktól a Zöldövezetig.³⁷

A médiakutatás témakörében a The Media Edge cég (Jobbágy Tamás) szkeptikus a hagyományos (nyomtatott) és az elektronikus média összeolvadását illető trend mo-i haladását illetően, ahogy más médiaszakértőink is 15-20 év elmaradást látnak a magyar médiaátalakulás folyamatában. A döntő kérdés az internetes tartalomszolgáltatás eredményessége, amiben valóban nagy az elmaradás, jogi, adminisztratív, információtudományi, közgazdasági stb. szempontok kifejtése után lehetne a távlatokat meghatározni.³⁸

A médiagazdaság, a reklámpiac 1999-es mérlege a mérés és hitelesítés elbizonytalanodásának igazolása. Kezdetben volt a listaáron számított mérleg (ez 1999-ben 160 Md HUF), azután az elérés költségszámítása szerinti mérleg (135-140 Md HUF), majd ezt is tovább mérsékeltek egy bonyolultabb számviteli trükkel: az auditálás késik (senki sem akarja). A Médiaprognózis dokumentált számítása szerint a „klasszikus média” listaáron számított költsége 158,1 Md HUF lett, amiből minden új média kimaradt (beleértve a kábel-, vagy internetes tételeket): a legdinamikusabb feketepiac a reklámgazdaság lett mo-on?!³⁹

2. Az információs társadalom gazdaságpolitológiai eseményei

2.1 Információgazdaság, informacionális politika

Az információgazdasággal kapcsolatos statisztikai bizonytalanságot jellemzi az a tájékoztatás, amely szerint a lappiac és az elektronikus szolgáltatások piaca még nem egymás rovására alakul (ami az elektronikus tartalomszolgáltatás alacsony színvonala, drágasága miatt van

így).⁴⁰ A lappiacon a nszab (600.000 olvasó), a mai nap (500.000) és a metro (400.000), ill. a kisalföld (250.000) a vezető újságok: a lapok az idén is 4-5%-kal veszítettek olvasótáborukból. Az elektronikus tartalomszolgáltatóknál az Origo (Matáv), az internetto (IDG Lapkiadó), Index (Inventra), Netlap 25-30 fős stábokkal dolgoznak, veszteségesek, auditálásuk nincs megoldva, ezért a teljesítmények nem mérhetők.

A tájékoztatás eseménye, hogy a fővárosban az ingyenes Feeling című médiamagazin megbízásából a NIB Researc piackutató által végzett felmérés szerint minden tizedik háztartásban van számítógép (ez mintegy 80.000 gépet jelent), a birtokosok 45%-a mindennap dolgozik vele, 63% levelez vele.⁴¹ A teletext elterjedtségével kapcsolatos hír, hogy a felmérések szerint a háztartások 27%-ában áll rendelkezésre technikailag (a földi terjesztésű adások 80% fogható így, ezért itt is eladták az állami tulajdon egy részét potom pénzért), az információhasználás azonban nagyon alacsony a háztartások igénylistáján, nem is mérhető. Ellenben az MTV1 teletext gazdasági hasznosulása kimagasló, 80% körüli volt. Az MTV2 elkótyavetyélt adottságait a kereskedelmi tévék hasznosítják, a második félévi sorrendben már a TV2 63%, az MTV1 54%, az MRTL 47%, a DTV 4%-os olvasottsággal bír.⁴²

Esemény az új könyvtári központ, a Neumann Kht fenntartotta digitális könyvtár, a Neumann-ház működése a Várhegyen, a belső várban, a volt karmelita kolostor alapkövein a magyar kulturális örökség digitalizált formáinak gyűjteményeként: amely egyelőre mintegy 200 magyar készítésű CD-ROM-ot jelent.⁴³ A tájékoztatás új (elektronikus) formáinak eseménye a digitális közlönyök, reprezentálják az elektronikus információforrásokat. A JogÁSZ + CD alapú Jogtár rendszer + CD Jogász számítógépes jogszabálygyűjtemény: ingyenes napi követés a „kozlony(kukac)mhk.hu” címen, ill. a „www.mhk.hu” címen: a JogÁSZ lényegében az egyetlen valóban profi módon működő forrás. Az intelligens elektronikus könyvekre példa az „AMPA”, a külkereskedés kézikönyve (a GM és a Foxtrend Kft munkája). Mindez elgondolkodtató a KSH szempontjából is, ha másért nem, akkor a CD-alapú adattárak értékesítésében.

A gazdasági mérés és tájékoztatás kitüntetett témái egyrészt az információs társadalmak új információs bűnözési hullámának globalizációja előtt, amikor a vállalatok és a bankok eredményességét manipulálják fehérgalléros vagy drótgalléros bűnözők valós (de jogilag zárt) információk kiszivárogtatásával.⁴⁴ Másrészt, hogy a technikai elemzés hívei („chartisták”) a trend- és tendenciakövetés révén orientálják a részvényt piacokat, de a hitelesség megfoghatatlan. Eközben mind jobban terjed a számítógépes programok alapján folytatott üzletelés: a vállalati modellezés: s mindez együtt a befektetési döntéshozók számára készített mérőszámokkal és modellezési technikákkal egy új világot jelent, amit meg kellene ismerni.

Az ipari húzóágazatok közül a távközlés fejlődésének arányai vethetők össze

leginkább a nemzetközi folyamatokkal: eddig az idén 5,6%-kal növekedtek a nemzetgazdasági beruházások (602 Md HUF értékben a 3.n.). A távközlés éves növekedése 13,8%, ami főként a mobiltelefonía eredménye. Az OECD távközlési, informatikai és szolgáltatáspolitikai szakértői csoportja a spanyol, dán, dél-kórei és a magyar távközlést vizsgálva esélyeinket jónak ítélte, ezért kellene különös gonddal megvizsgálni a további „liberalizálás”, a Matáv „monopolhelyzetének”, ill. a HiF „függetlenségének”, valamint az állami és kormányzati információpolitika területeinek (végső soron a nemzetgazdasági érdek) működését.⁴⁵

A vonatkozó állami kompetenciákat kisajátító Központi Árnnyilvántartó Közös Vállalat (KÁKV) már három hónapja ingyenesen tájékoztat a www.price.info.hu címen 250 társaság mintegy 30.000 termékének áráról (bár a gyártási/előállítási és a nagykereskedelmi árak alakulását csak az előfizetők érik el). A „price-info” adattárnak 250 tagja van (ezek szolgáltatók és előfizetők egyben, évi 74 E HUF belépési és havi 8E HUF szolgáltatási költség mellett).⁴⁶

A megújuló DataNet Online apropójából az internetes kiadványok fejlődése: a DNO hetilap az internetes gazdaság és társadalom híreit adja közre, lényegében információs közmű funkciót és szerepeket céloz meg, az üzlet rovatban a Bankinfo Center elemzései, az eKer hírek, a Digitár, színes rovatok.⁴⁷

A magyar információs társadalom-fejlődés, az állam informatizációjának, ill. az állampolgári tájékozottság emelésének eseménye a műsorfogyasztási szokásokat feltáró kutatás. A háztartások 4,5%-ában nincs tévé, 7,6%-ában nincs rádió. Az alacsony szintű médiafogyasztó és más hasonló kategorizálás nagyon érdekes a társadalmi esélyeket (vagy pl. az információs szabadság-eszményt illetően). A hírfogyasztásban ma is a Kossuth rádió reggeli és déli műsora a mérvadó (tárki háztartás-monitor).⁴⁸

A tájékoztatási gondok sajátos típusát képviselő esemény, hogy a közműszolgáltatók és társaságok elektronikus megjelenését értékelő Andersen Consulting tanulmány szerint a közművek honlapjai is a hatékonysági anomáliákat példázzák. Az amerikai, angol, ausztrál és hongkongi példák nyomán az érdeklődők kereséseire csak a közműcégek 27%-a válaszolt egy napon belül. A „közművek web alapú üzleti modelljének” kidolgozása önmagában is a rugalmasság mércéje.⁴⁹

A lobbikkal kapcsolatos hír, hogy a 10 vezető magyar informatikai céget tömörítő Infokom (Informatikai és Kommunikációs Egyesület) új vezetője fél évre a Siemens Mo. elnök-vezérigazgatója (Hetényi Péter) lett.⁵⁰

A tájékoztatás kitüntetett eseménye, hogy az interneten már minden televíziós műsornak (csatornának) van e-mail címe. A www.compmore.net/josephc/radio címen pedig a magyar nyelvű tévék és rádiók honlapjai érhetők el.⁵¹ Az MTV és a DTV megjelenése elég

szerény, a TV2 nem törődik, a TV3 nem költ eleget, a MRTL megjelenése a legprofibb: tájékoztat mj(kukac)mail.tvnet.hu.

A Business Software Alliance 5 közép-kelet-európai országra kiterjedő tanulmányt készített a Price Waterhouse Coopers-szel az illegális szoftverpiac működéséről, amely szerint 2000-2002 között a PC-szoftverek feketegazdasága 21 ezer munkahelyet vesz el és mintegy 320 M USD-nyi veszteséget okoz az 5-öknek, köztük Mo-nak. A bázisadatok (1997) szerint a PC-szoftverek 57%-a „fekete” Mo-on.⁵²

A mérés, statisztikai leírás újabb adaléka, hogy a magánszféra műhelyei immár 270 Md HUF értékűre becsülik a mo-i informatikai piacot (1999), ami jelentősen növekedni fog az idén a dárumváltás miatti halasztások miatt.⁵³ Mintaeset a Compaq Mo. Kft. mérlege és profilmódosítása. A cég 30 Md HUF feletti forgalmat bonyolított 1999-ben és a számítógépeladási jövedelme már csak 25%-nyi, a többi a rendszerintegráció hozadéka. Tavaly 36 ezer PC-t adtak el, s ezt a számot ingyenes gépátadással kombinált intertes megrendeléssel (és bérlettel) kombinálva próbálják felülmúlni.

Tájékoztatáspolitikai esemény a Matáv és a Soros Alapítvány 1996-os alapítású C³ Kulturális és Kommunikációs Központ szervezésében (és finanszírozásával) létrejött a C³ Alapítvány, amely a digitális kultúra és az új kommunikációs technikák támogatására szerveződött. A lobbi-társulás a Matávnak a megrendelések (a tartalomszolgáltatás) kiterjesztését, a Soros-féle C3-nak pedig a kulturális orientálás lehetőségét jelenti. A szakmai orientálás lehetőségét a C3 mint KKE első médiaintézete szolgálja, hasonlóan a karlsruhei ZKM, a linzi Ars Electronica Center, vagy a rotterdami V2 lap megalakulásához.⁵⁴

Az információs társadalom anomáliáinak sorában, neves médiaszakértők az internetes gyakorlat társadalmiasítását próbálják a domainnevek kiosztása (pontosabban kisajátítása) kapcsán. A használatba vétel és széleskörűség kritériumai szóba sem kerülnek a félállami információjog, az állam nélküli információpolitika, az információ közjó jellegének biztosítását elmulasztó Mo-i gyakorlatban (vagyis minden a kereskedelmi hasznon, a birtoklási igény alapján fejlődik). A György-Szakadát-féle megközelítés az állam nélküli, kvázianarchikus fejlődést szolgálja.⁵⁵

A regionális és területfejlesztési politika számára fontos adattár és minősítési fogalomtárként érdekes a NyugatPannon eurorégióról készült, összehasonlító statisztikai kiadvány (KSH). Az „eurorégió számokban” kiadvány fontos adatokkal mutatja be a régió egységeinek egymáshoz való viszonyát, az előnyös és hátrányos helyzeteket: pl

	Győr Megye	Vas Megye	Zala Megye	Burgenland
Telefonfővonal/1000 lakos	339	318	316	399
Tévéelőfizetés/1000 lakos	281	283	275	323
Munkanélküliek száma	8.500	7.000	11.000	7.700
GDP/euró	4.367	4.558	3.641	14.000

Az információs bűnözés elleni fellépés eseménye, hogy a rendőrségi internetcsoport eredményt mutathat fel az Elender elleni betörők felderítésével. A tanulmányok számosak, mindenekelőtt hogy az információbiztonság mo-i színvonala tragikus, mert az Elender nem a legrosszabb körülményeket jelenti. A szakértő fiatalok másik vállalkozásának felszámolása (a profi szoftverhamisítás országos hálózattal) erősíti a vállalkozások és a jogtisztá szoftverek regisztrációjának beindítását.⁵⁶

Az információs társadalom eseménye, hogy megjelentek a MeH-SEK koordinációjában (nagy késéssel) készült tézisek.⁵⁷ A „tézisek az információs társadalomról” című jelentés egyetlen jó híre, hogy van, mint a kormányzati információpolitika létének igazolása. Ma már a stratégiai gondolkodás a jelzett műhelyen kívül van, amennyiben a technológiai szemléletmód felől az ITTK, a társadalmiasítás felől a HÉA-SKI, a jogi-adminisztratív szemlélet felől az IFTI munkái szerint jóval előbbre tart(ná)nak. A MeH illetékes központja a szakmai vitától is elzárkózott, ennél fogva ma az ITÁ-témákkal kapcsolatos gondolkodás a kormányzatot bíráló szakmai közösségeket és megnyilvánulásokat hoz létre.

A társadalmi modellezés eseménye az új időszemlélet kibontása az információtudatos világban: a „durkheimi időszemlélet” (ritmus, tartam, dinamika, kollektív emlékezet) és az internetes világkép hatása együtt az időkezelésben. Új univerzalitás az időmérés szemléletben és módszerekben, az apropó a Swatch óragyár által bevezetésre ajánlott „internet time”. Az „itime” egysége a beat (1 nap = 1.000 beat idő: 1 beat = 1 perc, 26,4 másodperc), a déli 12 óra 500 beat idő az új számítás szerint. Mindennek (köz)gazdasági értelme az, hogy a (kukac)000 beat = 1 nap az éjféle BMT-nél kezdődik, s az internetes abszolút idő az üzletmenetek szempontjából mindenhol érvényes. A társadalmi modellezésben érdekes a mechanikus és a szociális idő után az információs vagy informatizációs idő, ami elsősre a „teleworking time” címen nyert létjogosultságot.⁵⁸

Az elektronikus nyilvánosság működésének példája az IRC csatorna internetes beszélgetőműsora: a Kiss T. Anna és a Tryman nevű rendszergazda nevével fémjelzett produkció a Centralban konzultál az érdeklődőkkel. A médiatechnika az anonim kapcsolattartás és hálózatba szerveződés szerint működik, vagyis az egy órás beszélgetésben bárki feltehet kérdéseket a meghívott vendégnek, de párhuzamos egyidejűségben, azaz a meghívott vendég csak a műsorvezetővel érintkezik: az internetes talkshow civil vállalkozás.⁵⁹

2.2 Média: a gazdasági és politikai orientálás eseményei

A fejlett nyugati világban évente megjelenő üzleti forrástájékoztató (Business Media Survey) kapcsán folyik Mo-on az „üzleti döntéshozók médiaanalízise” című kutatás a Szonda-Ipsos és

a GfK Hungária révén.⁶⁰ Hat kiadó (Springer Mo. Kft., MH Rt., Nszab. Rt., HVG Rt., Hírtőzsde Holding Rt., VNU Bp. Rt.) alakította ún. Garantori Tanács áll a felmérés mögött, ami a pártatlanság hangsúlyozása típusú abszurd, ill. a piac ellenőrzésében elköteleződés jellemez. Tulajdonképpen három lábon álló monopólium, a reklámpiac, hírpia, orientálás-ellenőrzés újabb (végső) fóruma jött létre: amennyiben a közvélemény-kutató szervezetek az információbrókeri tevékenységek és piac újabb szeletét mutatják be, amikor eredeti tevékenységük melléktermékét új, magasabb hozzáadott értéket képviselő, információs termékben hasznosítják.

A tájékoztatás eseménye számos új, hagyományos és elektronikus alapú kiadvány, mint pl. az *Existencia - Meletai Sophias* című, Mo-on az egyetlen nemzetközi filozófiai folyóirat sorsán a szellemi élet modellezése (már az is sokat mond, hogy két szerző teljesen eltérő módon nyilatkozik szerepéről): a tudományos elnyomódás mint szellemi cenzurázás működése szépen szemléltetve a vitában.⁶¹ Miközben ez a vita folyik, beindult egy új filozófiai folyóirat is, a „Vulgo” címmel (az MTA Vulgus Kutatócsoportjának a szemléje), szerkesztik Vajda Mihály és debreceni tanítványai. Vonatkozó példa az ingyenes terjesztésű *Pesti Est*: kiadója franchise rendszerben bővíti hálózatát. Ma 17 városban (helyi vállalkozókkal közösen) jelenik meg a műsorújság 159.000 példányban, a fővárosban 100.000 példányban: ehhez jönnek a heti és havi kiadványai, a *Súgó* és *Junior*. Novembertől már az internetes változat is megjelenik. Negyedéves országkrónika jelenik meg⁶² (ami az egykori Privatizációs Kutatóintézet Információs Forrástájékoztató Irodája negyedéves *Fehér Könyvének* hű mása) újságírók munkájaként mint „el nem kötelezett ténymagazin” (kiadó *Intermix H. Kft.*, főszerkesztő Tőke Péter). A címe „leleplező: a jövő történelme”, 210 oldalon, ára 1.000 HUF. Végül a hagyományos (nyomtatott) folyóiratok kontra elektronikus folyóiratok, az elektronikus folyóiratok értékelése, jellemzése, típusait bemutató munka említendő.⁶³ Egy internetes gazdasági magazinban a BÉT nyitó és záró értékét lehet megtippelni és 50.000 HUF-ot lehet nyerni: a *Tőzsdefórum Kft.* kifejezetten a gazdasági (tőzsdei) tájékoztatás javításának céljával indította elektronikus lapját.⁶⁴ Az interaktív fórumot naponta 2.500-3.000-en látogatják, ma ez a legjobb, leggyorsabb és laikusok számára érthető nyelvű tőzsdei lap.

A tájékoztatáspolitikai egyik legfőbb szakmai eseménye a hírfőlénnyről szóló ORTT-jelentés⁶⁵ (júliusi felmérés alapján) egyfelől megállapítja, hogy a kormánypolitikusok szereplésének időtartama messze meghaladja az ellenzékét, másfelől viszont a szövegtartalom (konnotáció) negatív arányáról, a kormányt elmarasztaló összefüggések elszaporodásáról említés sem történik. A tájékoztatás egyensúlyának hiánya itt kezdődik, hogy ti. a mérés kritériumai és tartalma (spontán vagy megfontolt mulasztásokból kifolyólag) aránytalanságot szül.

A tájékoztatás eseménye, hogy egy új internetes újság indult „curier” (www.curier.hu)

címmel az Observer Budapest Kft kiadásában (főszerk.: Irimie Félix).⁶⁶ Az elektronikus leválogatással dolgozó Observer már jó ideje próbálkozik a sajtófigyelés alaptevékenysége mellett az információ átcsomagolásával új szolgáltatást indítani: az ingyenes szolgáltatás a legfontosabb híreseeményeket és politikai elemzéseket ad közre.

Vonatkozó esemény, hogy az indextan slágertéma a mérés és a tájékoztatási szerepek átfogó válsága közepette. A BUX indexkosár magyarázata, három párhuzamos elméleti indexszámítás kínál összevetést a mérés tartalmának és hitelességének megítéléséhez: az egyenlő súlyozású és a mozgó indexek viszonya, az érték- és az ársúlyozások értelme szerint.⁶⁷ Vonatkozó esemény, hogy a döglődő lappiac legújabb újdonságaként a legbetegebb ES ezentúl mellékleteként havonta közreadja az ultraliberális francia libérationt (ma a napilap 170.000 példányban jelenik meg otthon) is (magyar főszerk.: Baráth Gergely).⁶⁸

Amikor a koncessziós botrány kiteljesedik, a magyar televíziós piac feletti harc utolsó stádiuma kezdődik: a TV2 és TV3 érdekeltségek fúziójuk elhúzásával próbálták még kiaknázni a lehetőségeket (ami a törvénytelen, ill. a létező jognormák folyamatos megsértésével máig működik), de amikor ez kimerülni látszik, újból felerősödik - az ORTT áldatlan politikai, (információ)jogi és médiarendszer szabályozó szerepe állapotából következő - konkurenciaharc: az 1998-as mérlegadatokat szerint a szilárd alapokon álló MRTL-t jogi és politikai eszközökkel kell megrendíteni.⁶⁹ Amúgy a jogi helyzet világos, de ami ennél is fontosabb, a gazdasági pozíciók árulkodnak:

	TV3	TV2	MRTL
saját tőke	165 M HUF	-3,5 Md HUF	6,2 Md HUF
jegyzett tőke	1,1 Md	900 M	2,0 Md
eredménytartalék	-2,4 Md	-1,7Md	2,3 Md
adózá előtti eredmény	1,4 Md	-2,6 Md	4,4 Md

Az elektronikus kereskedelemről sorban jelennek meg a felmérések, a legújabb a Sofres Modusé (az Intel megbízásából), amely szerint a magyar cégek 7%-a bonyolít az interneten is, a menedzserek 82%-a tartja máris nélkülözhetetlennek, a cégek 48%-ának van weboldala: 47% az infrastruktúra hiányát tartja felelősnek az alacsony internet-használati arányért.⁷⁰

A tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a Nyilvánosság Klub tisztújító ülése még radikálisabb új ügyvivői testületet választott, amelynek tagjai az információjog és az (intellektuális) információszabadság-eszmény terén ultraliberális elveket vallanak, s mint ilyenek az általuk helyesen felvetett anomáliákban is kétségessé teszik az állásfoglalást. A Bolgár, Kenedi, Vásárhelyi, Babus nevek a szűken vett baloldali liberális értelmiség erős elköteleződésű szárnyához tartoznak, ezért a Nyik állásfoglalásai immár kizárólag

rétegvéleményt tükröznek.⁷¹

Az állami közületi közszolgálati média furcsa átalakulása folytatódik (ami nem mentes a DTV környezetének átalakulásából következő személyi, pénzügyi stb. változások hatásaitól sem). Az apropó, hogy az exponált médiaszemélyiségek sora tér vissza a kereskedelmi szektorból, Baló után most Szilágyi, Prokop, Obersovszky: ami nagy teherrel jár az átalakuló MTV szempontjából pénzügyi, káder, műsorkészítői koncepcionális kérdések szempontjából.⁷²

A médiapiac alakulásában a tulajdonosváltásban a sajátos lapokat kiadó Geomédiával kapcsolatos ajánlatok érdekesek. A tulajdonos (75%-ban) Geoholding Rt. befolyásszervezési érdekeinek iránya és terepe is megváltozott, mind kevesebbet áldoz a lapokra (amelyek profilja az adó-, teszt-, trend-, brókerinformációk, a szakzsargonban a „business to business” típusú információk), másfelől a német érdekeltségek (Bertelsmann) már régóta próbálják megszerezni ezt a kiadói szegmenst.⁷³

A média látványos (információ)gazdasági, (információ)politikai, szakmai (információgyűjtő és -feldolgozó, tájékoztató) eseményei közepette fel sem tűnik, hogy milyen vezetői fluktuáció van a nemzeti hírügynökségnél. A belső híradó szerint igen rossz a légkör a Naphegyen: a szakmai bizonytalanság és a személyi bizalmatlanság igazolója, hogy ötször világtították át az MTI-t (a BKE menedzsment szak, a Pénzügykutató Rt., műszaki stratégiai fejlesztés címén a BME, szervezeti korszerűsítés címén valami MSZP-közeli cég, legújabbán pedig a Dale Carnegie alapítvány). Mindeközben a nemzeti hírügynökség, jogi, pénzügyi, országos információ- és tájékoztatáspolitikai szerepe nincs rendezve.⁷⁴

Gombamódra szaporodnak az internetes rádiók, a „nyugati átjáró” (www.iseum.com/atjaro) a külföldi magyarságnak szól, az „index rádió” (radio.index.hu) az egyetlen magyar kereskedelmi rádió ebben a műfajban: a www.webradio.hu szegedi közszolgálati adó (a Tiszán Rt. internetes magazinja): a „para.c3.hu” (ParaRádió) a C3KKK nonprofit magazinja: a „www.broadcasmotel.com” csak péntek esténként sugároz öncélú zenei szórakoztató műsorokat. A szélesebb tájékozódást a hullámvadász fórumok szolgálják, mint a <http://emc.elte.hu/hullamvadasz>.⁷⁵

A tájékoztatás eseményeinek leggyakoribb terepe a médiagazdaság. A hírszolgáltatók internetes terjeszkedése kapcsán az internetes újság, on-line újság és a webportál definiálása, minősítése. A legismertebb hazai internetes újságok az „internetto.hu” az „index.hu” és az „origo.hu”: a Medián webaudit-mérései szerint már 50-100 M HUF-os reklámforgalmat bonyolítanak az egyes lapok.⁷⁶

A tájékoztatás forró terepe a médiapiac: a magyar piacon 180-190 cég kínál ma már webdizájn-szolgáltatást, de csak 45 cégnek elsődleges tevékenysége ez, ami a színvonal egyenetlenségét eredményezi. A Carnation-felmérés szerint a vizsgált cégek rendszerint multimédiás fejlesztéssel, általános grafikai megjelenítéssel, arculattervezéssel,

hardver/szoftver-fejlesztéssel és értékesítéssel foglalkoznak. A szolgáltatás(kínálat) vertikális integrációja csak egy-két cégre jellemző, az árak nagyon szóródnak (50 ezer és 800 ezer HUF között van egy közepes terjedelmű, interaktív elemeket nem tartalmazó site ára).⁷⁷

A lappiac eseménye, a GfK Hungária és a Szonda-Ipsos felmérése szerint a közéleti-politikai és a gazdasági hetilapok esetében mintegy 600.000-es olvasótáborral lehet számolni. A közéleti-politikai hetilapok reklámvonzó képessége csak 100 milliós nagyságrendű, piacuk megtelt, nem lehet növekedésre számítani. A gazdasági hetilapok lehetőségei jobbák (reklámvonzó képességük 4-5 milliárdos), divatosabbak, megítélésük a médiaraklám és -politika miatt is jobb.⁷⁸

A médiafogyasztás minősítése a Matesz IV. negyedéves jelentése szerint. Tovább csökken a lapok példányszáma, ill. további eltolódás megy végbe a fővárosi/országos és a regionális/megyei politikai közéleti napilapok olvasottsága között az utóbbiak javára.⁷⁹

	'99/IV.né	'99/1.fé-i auditált
- a politikai napilapoknál		
1. Blikk	107.946 (növekvő)	91.014 db
2. Magyar Hírlap	46.312 (növekvő)	40.924
3. Magyar Nemzet	35.973 (csökkenő)	37.264
4. Mai Nap	85.353 (csökkenő)	88.718
5. Népszabadság	213.643 (csökkenő)	222.835
6. Metro	238.553 (növekvő)	196.856
- hetilapoknál		
1. Figyelő	33.941 (csökkenő)	16.525
2. HVG	118.958 (csökkenő)	115.959
3. 168 óra	39.122 (csökkenő)	37.308

A közszolgálati rádiózás eseménye, hogy beindult a napi internetes „KronikaNet”-szolgáltatás (amelyik a MR Vasárnapi Újságot is tartalmazza, amelyik egyébként az egyik legnépszerűbb internetes újság is lett): a szervezeti és műsorszerkesztési, ill. műsorsugárzási változások a közszolgálati jegyében egyben a kormányzati tájékoztatást is új színvonalra emelik (utalva a miniszterelnöki interjúk népszerűségére). A promóciós, kulturális és szórakoztató közszolgálati műsorok rendje és szerkesztési elvei is változnak.⁸⁰

A lappiac eseménye, hogy az online lappiac újabb terméke jelent meg „Élelmiszer Online” címmel a Geomédia kiadó termékeként, az Élelmiszer című, hagyományos folyóirat szerkesztőségére épülve. Az online változat a napi élelmiszerpiac alakulásával kapcsolatos információforrások fórum lesz. Ismét megjelenésre kész a hagyományos lappiac Ország-Világ-a, a Tölgypress Kft tulajdona: mondván, hogy a 35-65 év közötti férfi korcsoportok vágya egy ilyen hetilap és negyedéves magazin!⁸¹

A médiafogyasztás eseménye, hogy a fiatalok napilapolvasási szokásait vizsgáló felmérés (Szonda-Ipsos, GfK) hivatkozik az olasz (mediterrán) viszonyokra, amelyek a médiafogyasztásban az olvasásról leszokást, a televízió uralmát igazolják az „északi” mintával szemben. A magyar fiatalok 20-28%-a olvas politikai és bulvár napilapot (ami

további romlást jelent a közéletiség terén).⁸²

A tájékoztatás eseménye az elektronikus lapok, az „index” internetes lap kifutása mint a fejlődés jellemzője, amely az auditálás szerint napi ötvenezres minősített igénybevételt, ill. 150 ezernyi oldalletöltést tud felmutatni: Mo-on 10, külföldön 7 országban jelentet meg mellékletet (mint a „transindex” erdélyi melléklet). A legfontosabb ismerettárakat tekintve az indexen keresztül érhető el a (kereskedelmi minősítés szerint) legnagyobb magyar információbázis, a Greger-Delacroix Kiadó és a VM Rt adatbázisait tartalmazó „faktum.index.hu”. A tartalomszolgáltatásban reprezentatív cég, az Index.hu Rt jellemzi igazán a mo-i fejlődést.⁸³

A médiakutatás és tájékoztatás eseménye az ismeretterjesztő tévék népszerűségének látványos növekedése a konzum szórakoztatás rovására. A Spektrum tetszési indexe 80% körüli, napi 18 órában sugároz, reklámból eltartja magát, a nézők osztályzata 4,2 (a legmagasabb a műfajban).⁸⁴ Ugyancsak ilyen esemény a lappiacról, a megyei városi lapok népszerűségének növekedése, 10 nagylap minősítése a kisalföldtől a zalai hírlapig. A BM statisztikái szerint 900 önkormányzati újság jelenik meg, emellett 4-500 alternatív városi lap jelenti a választékot. A reklámbevételeket illetően szakmai viták folynak, de a regionális és helyi lapok népszerűsége növekedőben, amit a példányszámok és a reklámbevételek (amelyek java a fekete gazdaságban jelenik meg) is igazolnak.⁸⁵

hivatkozások

- 1.ifti'1999, 11.05.
- 2.S.J. of UN ECE'1999/3.sz.
- 3.nmo'1999, 10.18. p.11.
- 4.figyelő'1999, 11.04. p.mell
- 5.mn'1999. 11.18. p.7.
- 6.telebit'1999/11.sz. p.7.
- 7.J.of the Am.Soc. for Inf. Sci.'1998/1.sz.
- 8.JASIS'1998/1.sz.
- 9.Hitotshubai Journal'1999/4.sz. p.1-14.
- 10.bel.szemle'1999/11.sz. p.3-120.
- 11.napi'1999, 12.22. p.mell.
- 12.nszab'2000, 01.07. p.12.
- 13.napi'2000, 01.31. p.3.
- 14.mn'2000, 02.04. p.9.
- 15.Jof the Japanese and Int. Econ.'1999/4.sz./HBR'2000/1.sz. p.39-47.
- 16.computertech'20/4.sz.
- 17.nszab'2000, 02.18. p.10.
- 18.napi'2000, 02.18. p.1,14.
- 19.vg'2000, 02.23. p.9.
- 20.vg'2000, 03.02. p.mell
- 21.mn'2000, 03.09.,p.1,6./vg.p.4.
- 22.napi'2000, 03.16. p.1,3./vg'2000, 03.16. p.1,2.
- 23.napi'1999, 10.27. p.1,5.
- 24.mn'1999, 10.30. p.32.

25.nszab'1999, 11.01. p.1,3.
26.telecomp'1999/23.sz. p.6.
27.telecomp'1999/23.sz. p.7.
28.napi'2000, 01.12. p.20.
29.napi'2000, 01.26. p.7.
30.mn'2000, 03.28. p.8.
31.vg'2000,04.03. p.4./nszab'2000, 04.03. p.12.
32.és'2000/13.sz. p.9.
33.nszab'1999,09.01.p.13./napi'1999, 09.01. p.5./telecomp'1999/15.sz. p.2,6.
34.napi'20, 01.12. p.20.
35.nszab'20, 01.12. p.5.
36.napi'20, 01.12. p.1,7.
37.ifti'20, 01. 14./mn'20, 01.15. p.17.
38.vg'20, 01.14. p.1,6./nszava'20, 01.14. p.5.
39.napi'2000, 03.21. p.9.
40.napi'1999, 09.13.p.13,16./vg,p.6.
41.nszab'1999, 09.22.p.26.
42.vg'1999, 09.22.p.3.
43.mn'1999, 10.08.p.10./telebit'1999/10.sz.p.5.
44.brókervilág'1999/3.sz.
45.napi'1999, 11.24.p.3./mn,mell./nszab,p.17.
46.napi'1999, 11.30.p.21.
47.telecomp'1999/23.sz. p.8.
48.mh'2000, 01.07./vg
49.mh'2000, 01.12.p.14.
50.vg-menedzser'2000, 01.13.
51.nmo'2000, 01.19.p.9.
52.mn'2000, 01.19.p.4.
53.vg'2000, 01.19.p.15.
54.telecomp'2000/2.sz.
55.mn'20, 02.08. p.12.
56.mn'2000,03.10.,p./napi,p.1,5./vg.p.1,8.
57.vg'2000, 03.30.p.8.
58.time and society'2000/1.sz.
59.nmo'2000, 03.31.p.5.
60.mh'1999, 09.03.p.6.
61.mn'1999, 09.10.p.12./nszab,p.11./napi,p.5.
62.ifti'1999,09.10.
63.TMT'1999/7.sz. p.275-280.
64.nszava'1999, 09.13.p.4.
65.vg'1999, 09.17.p.6
66.byte'1999/9.sz. p.26-27.
67.byte'1999/9.sz. p.24-25.
68.mta-ért'1999/9.sz.
69.napi'1999, 11.24.p.5.
70.nmo'1999, 12.09.p.8.
71.nszab'2000, 01.11./mh'2000, 01.17./vg'2000, 01.17.
72.mn'2000, 01.19.p.4.
73.napi'2000, 01.19.p.1,7.
74.mn'2000, 01.28.p.7.
75.nszab'2000, 02.07.p.16.
76.mn'2000, 02.09. p.4./vg.p.6./nszab.p.5.
77.napi'2000, 02.16. mell.
78.vg'2000, 02.16. p.9.

79.médiafigyelő'2000/3.sz.
80.nmo'2000, 02.18. p.2./mn,p.10./vg,p.8.
81.nszab'2000, 02.21.p.16.
82.vg'2000, 02.22. p.1,10,14,15./nszab,p.16./mh,p.6.
83.telecomp'2000/6.sz.p.2.
84.nszab'2000, 04.03.p.15.
85.nszab'2000, 04.03.p.15.